

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

КЪМ ПЕТИЯ ГОДИШЕН ДОКЛАД НА МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА ПО ДЕЛА СРЕЩУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2017 Г.

Резюмета на някои от по-важните осъдителни решения по дела срещу Република България, постановени от ЕСПЧ през 2017 г.

1. *„Стамова срещу България“, жалба № 8725/07*

Делото касае неизпълнението на три влезли в сила съдебни решения за приключване от страна на общинските власти на приватизационна процедура – закупуване от жалбоподателката на общински обект. Съдът намира, че жалбоподателката е имала легитимно очакване, изразяващо се в правото да ѝ бъде предложено да закупи магазина по преференциалните условия съгласно чл. 35, ал. 1 от ЗППДОП и следователно притежание по смисъла на член 1 от Протокол № 1. Съдът отбелязва, че властите не са изпълнили трите решения в полза на жалбоподателката и приема, че е налице нарушение на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията. Съдът намира нарушение и на член 13 от Конвенцията (липса на вътрешноправно средство за защита).

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателката обезщетение за имуществени вреди в размер на 25 000 евро, обезщетение за неимуществени вреди в размер на 5000 евро, както и 7836 евро за разходи и разноси.

2. *„И.П. срещу България“, жалба № 72936/14*

ЕСПЧ посочва, че националният закон не предвижда съдебен контрол на задържането в Дом за временно настаняване на малолетни и непълнолетни лица и с оглед на това намира нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията поради липса на достъп до съд, който да разгледа законността на задържането в Дом за временно настаняване на малолетни и непълнолетни лица на жалбоподателя.

Съдът присъжда обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3000 евро и разноси в размер на 2000 евро.

3. *„Посевини срещу България“, жалба № 63638/14*

Делото касае претърсване и изземване, осъществено в дома на жалбоподателите и във фотографското студио на първия жалбоподател. По отношение на оплакването по чл. 3 от Конвенцията, че полицията се е отнесла към г-н Посевин по ненужно брутален начин, Правителството повдига възражение за неизчерпване на вътрешноправните средства, като изпраща релевантна практика на Върховния административен съд по подобни искове. Възражението на Правителството е уважено и оплакването е отхвърлено като недопустимо.

По отношение на оплакването по чл. 8 от Конвенцията, че претърсването и изземването в помещенията на жалбоподателите са били хаотични и намесата не е била

пропорционална, Съдът намира, че претърсването е било пропорционално, извършено на основата на съдебно разрешение, и няма нарушение на посочената разпоредба.

По отношение на оплакването за липса на вътрешноправно средство за защита срещу неправомерни или непропорционални претърсвания (чл. 13 във връзка с чл. 8 от Конвенцията), ЕСПЧ намира нарушение по подобие на други дела срещу България. Съдът изрично посочва, че липсата на процедура за предявяване на иск за вреди в подобни ситуации продължава да е проблем въпреки посочените от Правителството позитивни стъпки към преодоляването му. ЕСПЧ присъжда обезщетение в размер на 1500 евро и разноски в размер на 2200 евро.

4. „Петрови срещу България“, жалба № 26759/12, „Рашкова и Симеонска срещу България“, жалба № 41090/12, „Басменкова срещу България“, жалба № 63391/13, „Костов срещу България“, жалба № 3851/13

По жалбите се повдигат въпроси, предмет на добре установената практика на Европейския съд по правата на човека по делото „Кирилова и други срещу България“. Делата касаят прекомерното забавяне при обезщетяването на жалбоподателите в рамките на отчуждителни производства по реда на Закона за териториалното и селищно устройство (отм.). Пред ЕСПЧ жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 1 от Протокол 1 (защита на собствеността), като Съдът постановява, че е налице нарушение поради пасивното отношение на властите да разрешат случаите, оставяйки жалбоподателите в положение на несигурност дали и кога ще бъдат обезщетени. ЕСПЧ посочва, че жалбоподателите е трябвало да понесат прекомерна тежест в нарушение на справедливия баланс между обществен интерес и правото им на мирно ползване на своите притежания.

По „Петрови срещу България“ ЕСПЧ присъжда на жалбоподателите обезщетение за неимуществени вреди в размер на 1527 евро и 370 евро за разходи и разноски.

По „Рашкова и Симеонска срещу България“ ЕСПЧ присъжда обезщетение за имуществени вреди в размер на 5000 евро и обезщетение за неимуществени вреди в размер на 6000 евро общо на двете жалбоподателки.

По „Басменкова срещу България“ ЕСПЧ взема предвид, че жалбоподателката вече е получила обезщетение за периода на забавяне до 2001 г. и присъжда обезщетение за имуществени вреди в размер на 6000 евро, за неимуществени вреди в размер на 2000 евро и 735 евро за разходи и разноски.

По „Костов срещу България“ ЕСПЧ осъжда държавата да предостави на жалбоподателя жилище, еквивалентно на определеното му, а ако това не е възможно – обезщетение в размер на 82 000 евро. Също така Съдът присъжда в полза на жалбоподателя 10 000 евро за претърпените от него имуществени вреди, 4000 евро за неимуществени вреди и 20 евро за разходи и разноски. Тъй като впоследствие Столична община отказа да предостави жилище, през 2018 г. държавата заплати и обезщетението в размер на 82 000 евро, определено от Съда.

5. „Генов срещу България“, жалба № 40524/08

Предмет на жалбата е отказът на националните съдилища за вписване в регистъра на вероизповеданията на религиозна общност с наименование „Международно общество за Кришна съзнание – София, Надежда“, представлявано от Асен Георгиев Генов.

Съгласно константната практика на Съда отказът да се регистрира религиозна общност се разглежда като намеса в правата по чл. 9 от Конвенцията. Съдът посочва, че

изискването за избор на наименование, което да не въвежда в заблуждение и да се отличава от други вече съществуващи юридически лица, представлява обосновано ограничение на правото сдружението да избере свободно свое наименование. Съдът отбелязва обаче, че това не е основният аргумент на ВКС. Приетият от ВКС подход по отношение на споделянето от последователите на новата организация на същите вярвания и ритуали като тези на вече съществуващото сдружение на практика би довел до отказ за регистрация на каквато и да е нова религия, която има същата доктрина като вече регистрирана религиозна общност. В настоящия случай Съдът отбелязва също, че жалбоподателят изрично е заявил в рамките на съдебното производство пред националните съдилища, че учредителите желаят да създадат нова религиозна общност, а не да бъдат териториално поделение на вече съществуващо вероизповедание. ЕСПЧ заключава, че посочените основания, а именно сходните вярвания, ритуали и наименования на двете споменати религиозни общности, не могат да обосноват отказа за регистрация като необходим в едно демократично общество в нарушение на чл. 9 от Конвенцията, тълкуван в светлината на чл. 11 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 2000 евро, както и 1280 евро за разходи и разноски.

6. „Стефанови срещу България“, жалба № 65688/12

Жалбата е подадена от двама родители и техния син и касае оплакване за несправедливо лишаване от право на собственост върху апартамент и липса на адекватно обезщетение. Повдигнатите въпроси са предмет на установената практика на ЕСПЧ по делото *„Великови и др. срещу България“*, както и последвали редица сходни случаи – *„Димитрови срещу България“*, *„Панайотова срещу България“* и *„Маджаров срещу България“*.

В процедурата пред ЕСПЧ първоначално е предоставена възможност за постигане на приятелско споразумение. След като жалбоподателите отхвърлят възможността за сключване на приятелско споразумение, Правителството е представило пред ЕСПЧ едностранна декларация, с която моли Съда да заличи жалбата от списъка на делата на основание чл. 37 от Конвенцията, като предлага да заплати на жалбоподателите 42 000 евро за всички претърпени вреди, разходи и разноски по делото.

В решението ЕСПЧ намира, че на жалбоподателите не е предложено адекватно обезщетение, поради което отхвърля едностранната декларация. Съдът отбелязва, че жалбоподателите са лишени от своята собственост поради наличието на дефект в договора за продажба на апартамента, отговорност за който носят властите. Жалбоподателите не са получили адекватно обезщетение нито чрез процедурата за предоставяне на компенсаторни бонусе, нито чрез предявяването на иск за неправомерно увреждане срещу Столичната община.

ЕСПЧ намира, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 и присъжда на жалбоподателите общо обезщетение за имуществени вреди в размер на 75 000 евро.

7. „Кръстева и други срещу България“, жалба № 5334/11

Жалбата е подадена от четирима български граждани. Те повдигат оплакване по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) като твърдят, че несправедливо са лишени от правото им на собственост върху земеделска земя, върната на реституираните собственици по реда на чл. 10, ал. 13 от ЗСПЗЗ.

ЕСПЧ отбелязва, че настоящия случай е сходен с делото *„Томов и Николова срещу България“* (жалба № 50506/09, решение от 21 юли 2016 г.), което също касае приложението на чл. 10, ал. 13 от ЗСПЗЗ. В решението си по това дело ЕСПЧ приема, че намесата в правата на жалбоподателите не може да се приеме като изключителна преходна мярка, свързана с периода на социална и икономическа трансформация в България. ЕСПЧ постановява, че отнемането на правото на собственост на жалбоподателите нарушава принципа на правна сигурност и не попада в обхвата на легитимни цели като възстановяване на справедливостта и върховенството на правото, каквито по принцип реституционните разпоредби на ЗСПЗЗ биха могли да преследват. И в настоящия случай лишаването на жалбоподателите от тяхната собственост, в нарушение на принципа на правна сигурност и без каквато и да е възможност да получат обезщетение, представлява непропорционална мярка в нарушение на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

ЕСПЧ изразява своето виждане, че в настоящия случай, общите мерки за изпълнение на решението трябва да включват въвеждането в националното законодателство на правно средство за защита, чрез което лицата, лишени от своята собственост въз основа на чл. 10, ал. 13 от ЗСПЗЗ, да могат да получат обезщетение, разумно обвързано с пазарната стойност на съответната земя.

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателите обезщетение за имуществени вреди в размер на 82 000 евро, които да се разпределят помежду им в зависимост от дяловете, които са притежавали. Съдът им присъжда общо 4000 евро обезщетение за неимуществени вреди и на първия, втория и третия жалбоподател - 2979 евро за разходи и разноски.

8. *„Грабчак срещу България“*, жалба № 55950/09, *„Гапаев и други срещу България“*, жалба № 41887/09, *„Курилович и други срещу България“*, жалба № 45158/09

Трите дела касаят оплаквания относно експулсирането на чужденци на основания, свързани с националната сигурност. ЕСПЧ отбелязва, че жалбите са сходни с редица предходни дела срещу България относно експулсиране на чужденци – *„С.Г. и др. срещу България“*, *„Каушал и др. срещу България“*, *„М. и други срещу България“*, и *„Раза срещу България“*. В тези дела ЕСПЧ е постановил, че заповедите за експулсиране на жалбоподателите не отговарят на критериите на Конвенцията, тъй като релевантното национално законодателство, процедурите и практиката не предоставят дори минимална степен на защита срещу произвол. Съдът също така е констатирал, че националните съдилища са позволили на изпълнителната власт да разшири понятието за национална сигурност извън нейното естествено значение и че не са проверили дали изпълнителната власт е в състояние да докаже наличието на конкретни факти, служещи като основа за нейната преценка, че жалбоподателите представляват опасност за националната сигурност. И в настоящите дела формалистичният подход на съдилищата не е предоставил независим контрол върху твърденията на административния орган. Следователно намесата в правото на жалбоподателите на зачитане на семейния им живот не е била „предвидена в закона“ в нарушение на член 8 от Конвенцията.

По *„Грабчак срещу България“* присъденото обезщетение е 7500 евро за неимуществени вреди.

По *„Гапаев срещу България“* на петимата жалбоподатели е присъдено обезщетение общо от 19 500 евро на неимуществени вреди и 2124 евро за разходи и разноски.

По *„Курилович и други срещу България“* присъденото обезщетение е 13 500 евро за неимуществени вреди и 1857 евро за разходи и разноски.

9. „Национално турско обединение и Кунгюн срещу България“, жалба № 4776/08

Делото касае отказ за регистрация на сдружение с нестопанска цел „Национално турско обединение“ поради преследване на политически цели и въз основа на съображения от национална сигурност.

По отношение на първото основание ЕСПЧ вече е постановявал в предишни решения срещу България, че то не би могло да обоснове отказ за регистрация на сдружение с оглед понякога непоследователното тълкуване на понятието „политически“ цели и дейност от националните власти (вж. групата дела „ОМО Илинден“). Посочената в случая цел според Съда не насочва към желание на сдружението да участва в политически избори и във властта.

Що се отнася до второто основание, ЕСПЧ отбелязва, че ако след регистрацията сдружението извършва дейности в нарушение на чл. 44 от Конституцията, налице е възможността по чл. 13, ал. 1, т. 3, б. „б“ от ЗЮЛНЦ, а именно окръжният съд да го прекрати. Само предположението, че сдружението би могло да осъществява подобни дейности, не оправдава отказ за регистрация.

Позовавайки се на своя преходна практика по делата „ОМО Илинден и други срещу България“ и „Жечев срещу България“, ЕСПЧ приема, че отказът за регистрация на сдружението-жалбоподател не е бил „необходим в едно демократично общество“ и е в нарушение на член 11 от Конвенцията. Присъдено е обезщетение от 5000 евро за неимуществени вреди и 2000 евро за разходи и разноски.

10. „Шалаявски и други срещу България“, жалба № 67608/11

Предмет на делото е оплакване на първия жалбоподател, страдащ от множествена склероза, от нанесени му физическа болка и публично унижение вследствие оставянето му в продължение на няколко часа в състояние на безпомощност, докато му бъде повдигнато обвинение и наложена мярка за неотклонение. Всичките четирима жалбоподатели се оплакват и от провежданите проверки в дома им във връзка с наложената на първия жалбоподател мярка за неотклонение домашен арест и относно липсата на ефективни средства за защита срещу твърдените нарушения.

ЕСПЧ постановява, че има нарушение на чл. 3 и чл. 13 от Конвенцията във връзка със задържането на г-н Шалаявски на 7 април 2011 г., тъй като не е обсъдена възможността той да изчака извършването на процесуално-следствените действия в дома си, а и властите не са положили всички необходими усилия да му осигурят асистент и като резултат жалбоподателят е бил оставен много часове в състояние на безпомощност. По отношение на липсата на ефективно правно средство Съдът отбелязва, че след 2014 г. иск по чл. 1 от ЗОДОВ може да се приеме за ефективно средство по подобни оплаквания, но настоящият случай визира събития от 2011 г.

По отношение на оплакванията по чл. 3 и чл. 8 във връзка с домашния арест Съдът постановява, че те са явно необосновани и недопустими.

ЕСПЧ присъжда на г-н Шалаявски обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3000 евро, както и 2500 евро за разходи и разноски.

11. „Методиев срещу България“, жалба № 58088/08

Делото касае оплаквания по член 9 (свобода на религията) и член 14 (забрана на дискриминацията) от Конвенцията поради отказ за регистриране вероизповедание с наименование „Мюсюлманска общност Ахмадия“.

Съдът отбелязва, че националният съд се основава единствено на липсата на достатъчно прецизно и ясно изложение на верското убеждение и богослужебната практика в устава на религиозната общност и така не отговаря на изискванията на Закона за вероизповеданията. ЕСПЧ посочва, че Законът за вероизповеданията не съдържа конкретни указания точно каква информация трябва да се представи при изложението на верското убеждение и богослужебната практика и приема, че на жалбоподателите не е дадена възможност да поправят установеното несъответствие, като предоставят допълнителна информация на съдилищата. Съдът намира, че подходът на ВКС би довел на практика до отказ за регистрация на всяка религиозна общност, която има същата доктрина като вече регистрирано вероизповедание. В резултат би било позволено съществуването само на една религиозна общност за всяка религия. В едно демократично общество няма нужда държавата да предприема мерки, за да гарантира, че религиозните общности са поставени под единна администрация. Държавата трябва да остане неутрална, а ролята на властите не е да вземат мерки, които да дават предимство на една религиозна общност пред друга или да премахват причината за напрежение чрез елиминиране на плурализма, а да се погрижат за толерантността между различните групи.

ЕСПЧ намира нарушение на чл. 9 от Конвенцията и присъжда на г-н Методиев обезщетение за неимуществени вреди в размер на 4000 евро.

12. „Николай Генов срещу България“, жалба № 7202/09

Делото касае осъждането на жалбоподателя за придобиване на подправени парични знаци в периода 26 март 2005 г., когато това деяние бива криминализирано, до 10 януари 2007 г. По време на съдебното производство жалбоподателят твърди, че е придобил паричните знаци преди 26 март 2005 г. Първоинстанционният съд не дава ясни и конкретни мотиви относно това кога точно жалбоподателят ги е придобил, като обаче отбелязва, че той е действал със знанието, че същите са фалшиви. Присъдата е потвърдена от горните инстанции.

ЕСПЧ установява нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията с мотива, че след като придобиването на подправени парични знаци със знанието, че същите са такива, е криминализирано след 26 март 2005 г., то следва да бъде доказано в хода на процеса, че жалбоподателят е осъществил това деяние именно след горепосочената дата. Според Съда тежестта на доказване е върху обвинението и всяко съмнение относно момента на придобиване на процесната валута следва да бъде разглеждано в полза на обвиняемия, което от своя страна е проявление и на презумпцията за невиновност. Националните съдилища е следвало да разгледат възражението на жалбоподателя, което задължение се съдържа имплицитно и в член 6 § 1 от Конвенцията и в случая те не са постановили достатъчно аргументирани решения съгласно изискванията на член 6 § 1 от Конвенцията.

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 2400 евро, както и 1000 евро за разходи и разноски.

13. „Кържев срещу България“, жалба № 60607/08

Жалбата е подадена от г-н Славчо Кържев, бивш ръководител на Софийска районна прокуратура, във връзка с осъждането му за обида на двама действащи прокурори за негово интервю във вестник „Труд“ през 2006 г.

ЕСПЧ установява нарушение на чл. 10 (свобода на изразяване). Той посочва, че чл. 10 защитава не само разпространението на приемливи за обществото информация и идеи, но и такива, които може да обидят, шокират или смутят. Въпреки че г-н Кържев е използвал агресивен и неприятен език, интервюто му като цяло е било част от публичния дебат по въпроси със значителен обществен интерес и не е представлявало безпричинна обида за тъжителите. Националните съдилища са критикувани, тъй като не са направили достатъчно обоснована преценка относно необходимостта и пропорционалността на наложеното наказание, сериозността на казаното от него спрямо правото му на изразяване, не са посочили специфични причини за налагане на наказание, не са отчели факта, че пострадалите са държавни служители и границите на приемлива критика спрямо тях са по-широки, не са преценили дали думите на жалбоподателя са били оценъчни твърдения и ако да, дали е имало достатъчно фактически основания за тях. ЕСПЧ отбелязва също, че на тъжителите е дадено право на отговор в същия вестник няколко дни по-късно. В заключение, Съдът отбелязва, че наложената глоба и присъденият размер на обезщетение са прекомерни с оглед извършеното деяние.

Присъдени са 7565 евро имуществени вреди (заплатените от г-н Кържев глоба, неимуществени вреди и разноски по националното дело). Не е присъдено обезщетение за неимуществени вреди, тъй като ЕСПЧ е преценил, че установяването на нарушението за достатъчна обезвреда. Присъдени са и 1500 евро разноски за адвокат.

14. „Кормев срещу България“, жалба № 39014/12

Жалбоподателят се намира в Затвора в гр. Стара Загора. Делото касае условията на задържането му (чл. 3) и справедливостта на наказателното производство, водено срещу него (чл. 6), по-конкретно оплакването на жалбоподателя, че осъждането му се основава единствено на самопризнания на друг подсъдим, изтръгнати с изтезание.

Съдът посочва, че националните съдилища отхвърлят аргумента на жалбоподателя, позовавайки се на медицинска експертиза, направена няколко месеца след събитията, която не изключва категорично версията на подсъдимия, като приемат, че дори да е било налице полицейско насилие, това не може да постави под въпрос достоверността на самопризнанията, след като те са подкрепени от други доказателства по делото. ЕСПЧ счита обаче, че такъв подход би означавал на разследващите да се даде зелена светлина да подлагат обвиняеми и свидетели на изтезание, за да получат показания и посочва, че самопризнанията, изтръгнати с изтезание, са били приети като доказателствено средство от всички съдилища, за да обосноват осъдителната присъда на тримата подсъдими. Следователно е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

Съдът намира нарушение и на чл. 3 от Конвенцията по отношение на оплакването на жалбоподателя за лошите материални условия в Следствения арест и в Затвора в гр. Стара Загора, тъй като към процесния момент той не е разполагал с ефективни вътрешноправни средства за защита.

На жалбоподателя е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 10 000 евро, както и 477.54 евро за разноски.

15. „Живко Господинов и други срещу България“, жалба № 34639/07

Решението касае 10 жалби, подадени от лица, изтърпяващи наказание доживотен затвор без замяна в различни затвори в Република България. Жалбоподателите се оплакват от условията в затворите и от специалния режим, при които изтърпяват наложените им наказания. Първият жалбоподател се оплаква и от извършвана от затворническата администрация проверка на кореспонденцията му. Поради сходство на жалбите, ЕСПЧ ги обединява в едно производство и се произнася с общо решение. Жалбите са разгледани в контекста на добре установената практика на Съда относно български дела, касаещи доживотен затвор без замяна и рестриктивния затворнически режим на лишените от свобода, както и мониторинга на кореспонденцията им. ЕСПЧ отбелязва, че измененията в Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/, влезли в сила през февруари 2017 г., въвеждат превантивни и компенсаторни средства за защита във връзка с материалните условия в затворите. Същите предвиждат специалният режим да не се прилага автоматично, както и възможност за промяна на определения от съд първоначален режим на изтърпяване на наказанието със заповед на началника на затвора, подлежаща на съдебен контрол.

ЕСПЧ намира нарушение на чл. 3 и чл. 8 от Конвенцията относно фактите и обстоятелствата преди измененията на ЗИНЗС и обявява за недопустими оплакванията за липса на ефективно вътрешноправно средство за защита. Присъдените обезщетения за неимуществени вреди възлизат общо на 19 000 евро, а 6082 евро са за разходи и разноски.

16. „Ченгелян и други срещу България“, жалба № 47405/07

Делото касае невъзможността на жалбоподателите да влязат във владение на реституиран с влязло в сила съдебно решение имот – културен паметник, и незачитането на силата на пресъдено нещо на това решение чрез преобръщането му в последващо производство.

Съдът счита, че настоящото дело е сходно на други две предходни. Подобно на тях, Съдът приема, че на държавата (общината) е даден „втори шанс“ да получи преразглеждане на спор вече решен с окончателно решение в предходно производство. Налице е нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията на основание, че посредством обезсилването на окончателни решения в полза на жалбоподателите властите са действали в нарушение на принципа за правна сигурност, заложен в посочената разпоредба. Съдът намира нарушение и на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията, тъй като намесата не може да се счита за законосъобразна съгласно Конвенцията, не на последно място поради фундаменталния характер на принципа на върховенството на закона в едно демократично общество, част от който е принципът на правната сигурност.

С първоначалното си решение по делото ЕСПЧ присъжда на жалбоподателите по 2000 евро на всеки за претърпените неимуществени вреди и 5645.35 евро общо на всички жалбоподатели за разходи и разноски. С отделно решение относно дължимото справедливо обезщетение Съдът присъжда в полза на жалбоподателите обезщетение за имуществени вреди в размер на 462 000 евро, както и 675 евро за допълнителни разходи и разноски.

17. „С.Ф. и други срещу България“, жалба № 8138/16

Делото касае подадена от петима жалбоподатели, иракски граждани, жалба във връзка с условията на задържането им в РПУ Брегово и впоследствие в ДВНЧ в Бусманци след незаконен опит за преминаване на границата. Жалбоподателите твърдят, че условията,

в които били поставени те и децата им при задържането, представляват нечовешко и унизително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Съдът посочва, че задържането на непълнолетни поражда специфични въпроси заради уязвимостта на тези лица и техните нужди. В настоящия случай жалбоподателите са били задържани за кратък период от време – а именно между 32 и 41 часа. Въпреки това, условията в мястото за задържане са били лоши поради липсата на хигиена в килията и невъзможността на жалбоподателите да ползват тоалетна. От съществено значение е и твърдението за непредоставяне на храна на жалбоподателите през първите 24 часа от задържането им. Според Съда всички тези фактори, взети в съвкупност, обосновават извода за наличието на нечовешко и унизително отношение спрямо непълнолетните жалбоподатели. От друга страна, Съдът посочва, че към момента на задържането България не е била поставена пред екстремни затруднения в справянето с имиграционната вълна, така че да не може да предостави минимално необходимите условия на непълнолетните лица, които задържа.

С оглед на горепосоченото Съдът намира нарушение на чл. 3 от Конвенцията и присъжда обезщетение в размер на 600 евро за всеки от тримата непълнолетни жалбоподатели само по отношение на задържането им в Брегово, както и общо 1000 евро такси и разноски на жалбоподателите. Останалата част от жалбата е отхвърлена като недопустима

Резюмета на някои от по-важните решения по дела срещу Република България, по които не е установено нарушение постановени от ЕСПЧ през 2017 г.

1. „Сърбиянова-Пашалийска и Пашалийска срещу България“, жалба № 3524/14

Жалбоподателите се оплакват от прекомерната продължителност на наказателното производство, проведено във връзка с убийството на техен близък, и липсата на ефективни средства за защита за това оплакване.

Съдът счита, че сам по себе си периодът от петнадесет години за провеждане на разследване и за съдебния процес на три инстанции безспорно е прекомерен. Целта на анализа му по чл. 2 обаче е различна. Той отбелязва, че в края на производството по настоящото дело органите са постигнали основната цел на разследването, тъй като са установили причината за смъртта на жертвата, както и лицето, извършило убийството. Ето защо ситуацията следва да се разграничи от други дела, при които многобройните недостатъци на производството са направили невъзможно да се установи извършителят или да се хвърли достатъчно светлина върху фактите около смъртта на роднините на жалбоподателите. ЕСПЧ също така посочва, че жалбоподателките са участвали в производството до степен, която отговаря на изискването за участие на близките по чл. 2, а независимостта на органите, които провеждат следствието, не е била поставена под въпрос в нито един момент. Поради това не може да се каже, че продължителността на производството е повлияло на процеса до такава степен, че да се попречи на неговата ефективност. Следователно Съдът не намира нарушение на чл. 2 от Конвенцията.

По отношение на оплакването по чл. 13 Съдът намира, че жалбоподателите са имали на разположение ефективни средства за защита по чл. 60а и следв. от ЗСВ и чл. 26 от ЗОДОВ.

2. „Димова и Пеева срещу България“, жалба № 20440/11

Предмет на делото е отказ на националните съдилища да разрешат пътуване на непълнолетно лице в чужбина при липса на съгласие от единия родител и твърдяна липса на ефективни средства за защита във връзка с това оплакване.

Съдът отбелязва, че в случая е налице намеса в правата на майката, която е предвидена в закона и е преследвала легитимна цел за защита правата на бащата. ЕСПЧ приема, че националният съд е разгледал искането в светлината на конкретната информация по делото, отбелязвайки, че майката възнамерява да се премести в друга държава заедно с детето, без да доказва, че може да осигури адекватни материални условия на дъщеря си там или каквато и да е гаранция, че ще ѝ осигури дори временна стабилност. Този подход на националния съд е коренно различен от критикувания в решението по делото *„Пенчеви срещу България“*, при което ВКС се е позовал единствено на съществуващата практика, без да изследва специфичните обстоятелства. Съдът също така отбелязва, че въпреки сключеното между родителите споразумение, изрично определящо адресите, от където детето трябва да бъде взимано и връщано и където трябва да остава с баща си, първата жалбоподателка не е направила опит да потърси решение, чрез което преместването ѝ с детето в чужбина да даде възможност за продължаване на личните отношения между дъщерята и бащата, въпреки че е имала възможността да поиска такава промяна в същото съдебно производство, в което се е взимало решение за неограниченото пътуване на детето. С оглед на гореизложеното, Съдът констатира, че ВКС е изпълнил задължението си по чл. 8 от Конвенцията, като е извършил преценка на индивидуалните обстоятелства по случая през призмата на най-добрия интерес на детето. Ето защо не е налице нарушение на тази разпоредба. ЕСПЧ приема, че не е необходимо отделно разглеждане на оплакването по чл. 13 от Конвенцията.

3. „Лена Атанасова срещу България“, жалба № 52009/07

Жалбоподателката се оплаква, че е осъдена задочно и молбата ѝ за възобновяване на делото е отхвърлена (оплакване по чл. 6 от Конвенцията), както и че наложеното ѝ наказание я е лишило от възможността да се грижи за дъщеря си (твърдяно нарушение на чл. 8). Позовавайки се на чл. 6 от Конвенцията и на чл. 4 от Протокол № 7, тя също твърди, че продължителността на наказателното производство, заведено срещу нея, е била прекомерна и че е била привлечена под отговорност и осъдена два пъти за едни и същи деяния.

По отношение на първото оплакване Съдът счита, че ситуацията, изложена от жалбоподателката, не представлява необосновано ограничаване на правото ѝ да участва в разглеждането на досъдебното производство, защото е била надлежно уведомена за наличието на наказателно производство срещу нея и въпреки това напуска адреса, който е съобщила преди това на органите, без да ги уведоми за смяната му. Органите са предприели разумно необходими действия, за да осигурят явяването ѝ пред районния съд по време на делото. Ето защо Съдът счита, че жалбоподателката съзнателно се е отказала от правото си да участва лично в наказателното производство, водено срещу нея, поради което не е налице нарушение на чл. 6 § 1.

По-нататък ЕСПЧ приема, че оплакването на жалбоподателката по чл. 8 е недопустимо като явно необосновано. Раздялата на жалбоподателката с дъщеря ѝ е била кратка, тя е ползвала редовно домашен престой и не е подала молба за приемане на дъщеря ѝ в детските ясли в затвора. Що се отнася до отказите на прокуратурата да прекъсне изпълнението на наказанието на жалбоподателката или да я освободи предсрочно, Съдът

припомня, че правото да получи намаляване на наказанието не е гарантирано от Конвенцията и от Протоколите към нея.

Като взема предвид обстоятелствата по делото, Съдът обявява за явно необосновано и трето оплакване на жалбоподателя.

4. „Стойанов срещу България“, жалба № 19557/05

Делото засяга твърдяно накърняване на репутацията на жалбоподателя вследствие на публично направени коментари на прокурор във връзка с образувано срещу него наказателно производство (оплакване по чл. 8 от Конвенцията), липсва на средства за защита в тази насока, както и оплакване на жалбоподателя, че образуването на производството е попречило на разпространяването на книгата му, по този начин нарушавайки правата му по чл. 10. Жалбоподателят твърди също, че не е имал възможност да участва във воденото срещу него производство.

На първо място, Съдът приема, че изказванията на прокурора са били основани на обективни факти, че той не е изразил становище относно отговорността на жалбоподателя, както и че изрично е посочил, че този въпрос следва да бъде решен от съда. Изказванията са направени с оглед информиране на обществото, зачитайки правото на жалбоподателя на добра репутация. Още повече, самият жалбоподател активно е участвал в медийното отразяване на случая. Поради това Съдът намира, че интервютата на прокурора не могат да се сметат за достатъчно сериозно застрашаване интереса на жалбоподателя, за да се приеме, че има намеса, и оплакването по чл. 8 е явно необосновано. Тъй като това оплакване е недопустимо, не е налице и защитимо оплакване по чл. 13 от Конвенцията.

По отношение на оплакването по чл. 10 Съдът отбелязва, че на жалбоподателя така и не е повдигнато обвинение и че властите не са предприели никакви действия за спиране на разпространението на книгите. Твърденията на жалбоподателя в тази насока са недоказани, поради което това оплакване също е явно необосновано и като такова недопустимо.

Оплакването на жалбоподателя относно невъзможността за участие в производството е отхвърлено от Съда като подадено след 6-месечния срок.

5. „Симеонови срещу България“, жалба № 21980/04

Делото касае липсата на адвокат през първите три дни на задържането на г-н Симеонов. С решение от 20 октомври 2015 г. състав от седем съдии на ЕСПЧ прие, че има нарушение на чл. 3 (забраната за изтезания и нечовешко и унижително отношение) от Конвенцията във връзка с условията на задържане и специалния режим за изтърпяване на наказанието и че няма нарушение на член 6 § 3 (с) във връзка с чл. 6 § 1 във връзка с правото на адвокат.

Делото беше отнесено до Голямата камера от жалбоподателя заради оплакването му за липса на достъп до адвокатска защита. Състав на Голямата камера допуска дело за разглеждане. В решението си от 12 май 2017 г. по отношение на спорното оплакване по чл. 6 от Конвенцията ЕСПЧ посочи, че правото на адвокат на жалбоподателя е било ограничено през първите три дни от неговото задържане, но това не е довело до несправедлив процес. Съдът посочва, че държавата е представила достатъчно относими доказателства и заключава, че няма нарушение на чл. 6 от Конвенцията. По отношение на другото оплакване, ЕСПЧ посочва, че има нарушение на чл. 3 (забраната за изтезания и нечовешко

и унизително отношение) във връзка с условията на задържане и специалния режим за изтърпяване на наказанието.

На жалбоподателя бе присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 8000 евро и 5047,48 евро за разходи и разноски.

6. „Полфрийман срещу България“, жалба № 59779/14

Делото касае отказ на властите да постановят трансфер на жалбоподателя за изтърпяване на присъдата му в Австралия и оплакването на жалбоподателя по чл. 8 от Конвенцията, че този отказ е направил невъзможно за него да поддържа личен и семеен живот, както и че не е разполагал с ефективни средства за защита във връзка с него.

ЕСПЧ постановява, че жалбоподателят не е имал материално право на трансфер съгласно българското законодателство, нито такова задължение произтича за властите от приложимите международни актове. Съдът подчертава, че самата Конвенция също не предоставя на лишените от свобода правото да избират своето място на задържане. Още повече, отказът на българските власти да удовлетворят молбата на австралийските власти за трансфер е мотивиран и процедурата не показва никакви признаци на произвол. Ето защо Съдът приема, че чл. 8 не се прилага, поради което жалбата е недопустима.

7. „Цонев срещу България“, жалба № 9662/13, и „Колев срещу България“, жалба № 69591/14

Жалбоподателят по делото „Цонев срещу България“ твърди, че националните съдилища са отказали да разгледат въпроса за наличието на обосновано подозрение спрямо него, поради което задържането му не е било в съответствие с чл. 5 §§ 1 (с), 3 и 4 от Конвенцията. Делото „Колев срещу България“ касае оплакване на жалбоподателя, че задържането му под стража е било прекомерно дълго и неоправдано, в нарушение на чл. 5 § 3 от Конвенцията.

Съдът приема, че разпоредбите на чл. 2, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗОДОВ, както са били изменени през 2012 г., са били достъпни за жалбоподателите. Въпреки компенсаторния си характер, те са могли да им предоставят адекватно обезщетение след осъждането им, когато вече не са били задържани в рамките на досъдебните производства. Съдът отбелязва, че чл. 2, ал. 1, т. 1 от ЗОДОВ, както е изменен през декември 2012 г., изглежда съдържа неяснота, тъй като от една страна посочва, че могат да бъдат предявявани иски за вреди по отношение на конкретни видове задържане, които споменава, само ако са били отменени преди това, а в същото време обявява, че всяко нарушение на чл. 5 § 1 от Конвенцията може да бъде основание за присъждане на обезщетение за вреди. Въпреки това от мотивите към законопроекта, въвеждащ измененията, е видно, че те са специално предназначени да създадат вътрешноправно средство за защита за нарушения на чл. 5 §§ 1 до 4 от Конвенцията. Ето защо не може да се предположи, че граматическата структура на разпоредбата ще попречи на българските съдилища да разглеждат такива иски. Съдът изрично посочва, че съмненията относно перспективите на средство за защита, което изглежда да предлага разумна възможност за обезщетение, не са достатъчна причина то да бъде отбягвано, както и че когато все още предстои правилното тълкуване на нова правна разпоредба да се установи, на националните съдилища трябва да се даде възможност да разсеят всякакви съмнения. С оглед на всичко това, Съдът приема жалбите за недопустими, тъй като жалбоподателите е следвало да изчерпят средството за защита, което е било на тяхно разположение.

8. „Атанасов срещу България“, жалба № 65540/16, и „Апостолов срещу България“, жалба № 22368/17

Двете жалби касаят оплаквания за лоши условия на задържане в нарушение на забраната за нечовешко или унижително отношение (чл. 3 от Конвенцията), както и за липсата на ефективни средства за защита в тази връзка (чл. 13 във връзка с чл. 3 от Конвенцията).

ЕСПЧ прави обзор на законодателните промени, направени със ЗИД на ЗИНЗС от януари 2017 г. Подробно се спира на усъвършенстваната дефиниция за нечовешко и унижително отношение в чл. 3, на влизането в сила на изискването за 4 кв.м жилищна площ на лишен от свобода, на новите правила за първоначално разпределение и преместване на лишени от свобода, на промените, свързани с режима на изтърпяване на наказанието и предсрочното условно освобождаване. Подробно разглежда и двете нови производства, по глави шеста и седма от ЗИНЗС, позовава се на мотивите към законопроекта, на представения пред Комитета на министрите план за действие на българската държава от декември 2016 г., както и на положителното решение на Комитета на министрите от март 2017 г. по предприетите законодателни и други мерки.

ЕСПЧ се спира и на конкретните нови разпоредби на чл. 276-283 от ЗИНЗС, т.нар. превантивно средство за защита, и намира, че въведеното със ЗИД на ЗИНЗС ново производство отговаря на изискванията на практиката на ЕСПЧ и изглежда ефективно.

На следващо място ЕСПЧ подробно разглежда специфичното производство за обезщетяване на вреди, предвидено в чл. 284-286 от ЗИНЗС. Съдът намира, че новите разпоредби преодоляват критиките на Съда, направени по отношение на действащия преди измененията ред за обезщетяване на вреди, причинени на лишени от свобода, по чл. 1 от ЗОДОВ.

В заключение, ЕСПЧ посочва, че законодателните изменения от януари 2017 г., с които се въвеждат двете нови производства, отговарят на изискванията за ефективно средство за защита и трябва да бъдат използвани от лишени от свобода, които повдигат оплаквания за лоши условия на задържане. Съдът изрично подчертава, че преценката е направена на базата на законовите разпоредби към момента и не се отнася до прилагането им на практика. Заключение на Съда за ефективността на производствата означава обаче, че тези производства предпоставят създаването на съдебна практика в съответствие с Конвенцията и практиката на ЕСПЧ.

На базата на гореизложеното, жалбите са отхвърлени като недопустими.

9. „Димчо Димов срещу България“, жалба № 77248/12

Делото е свързано с инцидент – нанесена средна телесна повреда на жалбоподателя вследствие на конфликт с друг лишен от свобода. В жалбата си г-н Димов твърди, че властите не са предприели необходимите действия за предотвратяване на инцидента, както и че не са му осигурили адекватна медицинска помощ.

По първото оплакване Съдът постановява, че атаката срещу жалбоподателя не е била системна или продължителна и той е бил държан разделен от другия затворник точно с цел избягване на сблъсъци между тях. Самият факт, че надзирателят не е реагирал достатъчно бързо, за да предотврати удара, не може да доведе до извод, че властите не са спазили задължението си да вземат разумни мерки за защитата му. Също така, има доказателства, че жалбоподателят е провокирал другия затворник и че цялата ситуация се е развила много бързо. ЕСПЧ заключава, че в светлината на всички конкретни факти и обстоятелства по

случая няма нарушение на задължението на властите да защитят жалбоподателя от нападението и следователно няма нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Второто оплакване Съдът обявява за недопустимо поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, тъй като жалбоподателят е завел иск по ЗОДОВ за неосигурена адекватна медицинска помощ, като впоследствие сам е оттеглил иска си пред националния съд. ЕСПЧ счита иска по чл. 1 от ЗОДОВ.

10. „Димитрова и други срещу България“, жалба № 39084/10

Жалбата касае разрушаването на едно от обитаваните от жалбоподателите жилища във варненския квартал Максуда. Пред ЕСПЧ жалбоподателите, които са от ромски произход, позовавайки се на редица членове от Конвенцията, се оплакват, че евикцията им и липсата на алтернативно настаняване е довело до смъртта на малкото им дете и представлява унизително и дискриминационно отношение. Правителството възразява, че жалбоподателите не са изчерпали вътрешноправните средства за защита.

Съдът посочва, че първоначалната жалба на жалбоподателите до АС-Варна е била хаотична и общо формулирана. Националните съдилища са разгледали различните оплаквания и твърдения на жалбоподателите с оглед няколко възможни средства за защита. ЕСПЧ посочва, че не вижда причина да не се съгласи или да постави под въпрос анализа и заключенията на националните съдилища, като отбелязва, че те са в по-добра позиция да тълкуват и приложат националното законодателство и процесуални правила спрямо направените пред тях оплаквания. При описаните обстоятелства, не може да се приеме, че жалбоподателите са предоставили на националните съдилища възможността да предотвратят или поправят твърдените нарушения на Конвенцията. С оглед изложеното Съдът обявява жалбата за недопустима поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

11. „Хаджинеделчев срещу България“, жалба № 41334/09

Предмет на делото е отказът спрямо жалбоподателя, учещ теология в Софийския университет, да бъде освободен от участие в задължителните практически занятия по религиозни обреди.

Съдът изцяло споделя аргументите на властите, а именно: че със записването на специалността „Теология“ жалбоподателят се е съгласил с нейната програма; че факултетът е предоставял възможност на студентите, които не са православни християни, да провеждат занятията на свои собствени места за поклонение; че участието в религиозните обреди не е било еквивалентно на приемане на съответната религия. Съдът също така посочва, че практическите обучения са траели 20 часа, което не може да се приеме за твърде обременително, и се съгласява с декана на факултета, че тези занятия са важен аспект от всяко обучение по теология. Накрая, от голямо значение е обстоятелството, че жалбоподателят не е взел някои от изпитите си и не е успял да докаже, че така или иначе би могъл да запише следващата година. Поради това Съдът приема, че жалбата е недопустима като явно необоснована.

12. „Ваташки срещу България“, жалба № 25933/13

Делото се отнася до наложено спрямо жалбоподателя вследствие на опит за организиране на групов протест наказание по чл. 120 от ЗИНЗС – изолация в единична килия

и лишаване от право на участие в колективни мероприятия. Жалбоподателят се оплаква от условията на задържане, в които е бил поставен по време на изтърпяване на дисциплинарно наказание, твърди, че не са му предоставяни медицински грижи през този период, както и че наказанието му било наложено поради мирния му протест срещу затворническата администрация, в нарушение на чл. 10 от Конвенцията.

Правителството повдига възражение за недопустимост поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, тъй като жалбоподателят не е направил тези оплаквания пред националните власти. По отношение на оплакването по чл. 3 от Конвенцията Правителството посочва, че твърденията на жалбоподателя са недоказани, условията на задържане са отговаряли на изискванията, продължителността на наказанието е преразгледана и намалена и жалбоподателят е бил изолиран единствено от общи мероприятия. На жалбоподателя са предоставяни адекватни медицински грижи. По отношение на оплакването по чл. 10 Правителството отбелязва, че ограничаването на правото за организиране на мирни протести е било предвидено в закона, подлежало е на съдебен контрол и жалбоподателят е бил информиран за него. Правителството сочи, че твърденията на жалбоподателя за ограничаване на правото му да комуникира информация, са недоказани.

Поради липсата на отговор в указания срок от страна на жалбоподателя след представянето на становището на Правителството, ЕСПЧ приема, че жалбоподателят няма намерение да поддържа жалбата и я заличава от списъка с дела в съответствие с чл. 37 § 1 (а) от Конвенцията.

13. „Митев срещу България“, жалба № 34197/15

Жалбоподателят повдига оплакване пред ЕСПЧ, че българската държава е нарушила правата му по чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезанията и нечовешко отношение), както в материален, така и в процесуален аспект, тъй като срещу него е било упражнено полицейско насилие при задържане, а впоследствие действията на отговорните длъжностни лица не са били обстойно и изчерпателно разследвани. Жалбоподателят прави също оплакване за нарушаване на гарантираното му право по чл. 13 от Конвенцията на ефективно вътрешноправно средство за защита.

ЕСПЧ постановява, че не е налице нарушение на чл. 3, нито в процесуален, нито в материален аспект, както и че няма нарушение на чл. 13 от Конвенцията. Установено е, че действително е била използвана сила при задържането на жалбоподателя, за да се сломи съпротивата му. ЕСПЧ приема изложението на българската държава, че употребената сила не е била непропорционална и е била провокирана от самото поведение на жалбоподателя. Същевременно ЕСПЧ приема, че не може да се заключи, че нараняванията на жалбоподателя са били в резултат именно на тази упражнена върху него сила.

Съдът отхвърля оплакването по чл. 3 в процесуален аспект, както и това по чл. 13 от Конвенцията, приемайки, че разследването на събитията е започнало незабавно, събрани са множество писмени и устни доказателства, проведени са необходимите процесуални действия и твърденията на жалбоподателя не са подкрепени от тях. Прокурорското постановление е било предмет на съдебен контрол, съдът е приел тезата на прокурора, а разследването и съдебното производство са проведени и приключили за няколко месеца.

14. „Клаас-2006 ООД срещу България“, жалба № 50583/13

Жалбата касае изпълнение на съдебно решение, с което Държавен Фонд „Земеделие“ е осъден да заплати определена сума на дружеството-жалбоподател. Съдът отбелязва, че съгласно националното законодателство, за да бъде извършено плащането, жалбоподателят е следвало да предостави на фонда изпълнителния лист, с който се е сдобил след влизане на решението в сила. Доколкото жалбоподателят не го е изпълнил, Съдът обявява жалбата за недопустима като явно необоснована.

15. „Динчев срещу България“, жалба № 17220/09

Делото се отнася до невъзможност жалбоподателят да участва в производство, по което е страна, поради промяна на компетентния да разгледа делото съд, която довела до нередовно призоваване и неразглеждане становището на жалбоподателя. ЕСПЧ намира жалбата за недопустима поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. Съгласно мотивите на Съда жалбоподателят е разполагал с възможност за възобновяване на производството, доколкото релевантното законодателство и задължителната практика на ВКС осигуряват такава в случай на нередовно призоваване.

16. „Анчев срещу България“, жалби № 38334/08 и № 68242/16

Делото касае обявяването на жалбоподателя от Комисията по досиетата за сътрудник на бившите служби за сигурност по време на комунистическия режим в България.

В своето решение ЕСПЧ приема оплакванията на жалбоподателя по чл. 8, чл. 13 и чл. 6 § 1 от Конвенцията за явно необосновани и ги отхвърля по силата на член 35 §§ 3 (а) и 4 от Конвенцията. По отношение на оплакването по чл. 8 Съдът приема, че властите са действали в рамките на широката си свобода на преценка. Решението на Комисията е с декларативен характер и от него не следват никакви други санкции. В посткомунистическа държава, в която голяма част от управляващите, медиите и икономиката са подозирани във връзки с репресивния апарат на комунистическия режим, съществува силен обществен интерес всяка информация по въпроса да бъде публична. В случая процесът по разкриване е бил съпроводен от множество гаранции срещу произвол. Съдът също така отбелязва, че решенията на Комисията по-скоро публикуват оцелелите досиета и не се приемат като официално потвърждение, че засегнатите лица са сътрудничили на държавните служби. С оглед на горепосоченото, Съдът счита, че намесата в правата на жалбоподателя е била пропорционална. Освен това, той е имал на разположение ефективно средство за защита, от което се е възползвал, обжалвайки решенията пред съд. Що се отнася до оплакването му по чл. 6, Съдът отбелязва, че неразглеждането от страна на съдилищата на обстоятелства, които са неотнормирани съгласно материалния закон, не противоречи на чл. 6 от Конвенцията.

17. „Харизанов срещу България“, жалба № 53626/14

Жалбоподателят е бил привлечен като обвиняем за това, че като председател на Съвета на директорите на „Напоителни системи“ ЕАД е улеснил сключването на неизгодни сделки, в резултат на които са произтекли значителни за дружеството вреди.

По отношение на оплакването на жалбоподателя по чл. 5 § 1 (с), че не са били налице достатъчно основания да бъде заподозрян в извършването на престъпление, Съдът отбелязва, че задържането под стража е било взето като мярка от СГС след преценката на показанията на няколко свидетели, становището на вещо лице и писмени доказателства. Съдът счита, че този доказателствен материал е предоставил информация, достатъчна за

обективно трето лице на този етап на разследването да прецени вероятността за извършването на престъпление от жалбоподателя. Още повече, Съдът не вижда причина да поставя под съмнение законността на задържането по националното законодателство или да направи извод за наличие на произвол. Ето защо това оплакване е явно необосновано.

По отношение на оплакването по чл. 5 § 3 от продължителността на предварителното задържане Съдът счита, че то е недопустимо, тъй като жалбоподателят не се е възползвал от възможността да предяви иск по чл. 2, ал. 1, т. 2 от ЗОДОВ. Съдът отбелязва, че съмненията в ефективността на дадено средство, което не е явно неработещо, не могат да оправдаят неизползването му.

По отношение на оплакването на жалбоподателя по чл. 8 за използваните специални разузнавателни средства, ЕСПЧ приема, че той е разполагал с ефективно средство за защита по чл. 2, ал. 1, т. 7 от ЗОДОВ, от което не се е възползвал, поради което и това оплакване е недопустимо.

18. „Климат Инком В и Ко ООД и други срещу България“, жалба № 61324/09

Делото касае сключен от жалбоподателите договор за продажба на имущество, който по-късно е обявен за нищожен от националния съд поради неспазване на предвидената в закона форма. Позовавайки се на чл. 1 от Протокол № 1 и чл. 13 от Конвенцията, жалбоподателите се оплакват, че са били несправедливо лишени от собствеността си, доколкото вземането им за цената по сделката било погасено по давност към момента на подаване на иска за нищожност, а поради автоматичното им приемане за недобросъвестни владетели вследствие на решението били задължени да върнат имуществото. Твърдят, че сделката е следвало да се счита за приватизационна, както и че действащото по това време законодателство в тази връзка е било неясно и непредвидимо.

ЕСПЧ приема жалбата за недопустима като явно необоснована. В мотивите си Съдът възприема довода на Правителството, че договорът е следвало да се счита за изначално нищожен, доколкото, както са посочили и националните съдилища в решенията си, той не е попадал в обхвата на ЗППДОП и не се е отнасял до държавно имущество. Сделката не е била сключена по специалната приватизационна процедура, като не са били налични и допълнителни задължения за дружеството-жалбоподател, каквито са присъщи на този тип сделки. Ето защо според Съда жалбоподателите е трябвало да знаят още при сключване на договора, че същият може да бъде обявен за нищожен. Съдът също така приема, че въпреки изтичането на по-кратката пет годишна давност на вземането им за цената жалбоподателите са могли да поискат връщането ѝ, тъй като давността не се прилага служебно от съда. На последно място, жалбоподателите са могли да претендират стойността на направените от тях подобрения.